

TÌM HIỂU MỘT SỐ VẤN ĐỀ CHUNG VỀ CHUYÊN SOẠN CA KHÚC CHO ĐÀN ELECTRONIC KEYBOARD

I MAI THANH BÌNH

Email: pianothanhbinh@gmail.com

NCS khóa 2 chuyên ngành Lý luận và PPDH Âm nhạc - Trường ĐH Sư phạm Nghệ thuật TW

FIND OUT SOME GENERAL PROBLEMS ABOUT SONG ARRANGEMENT FOR ELECTRONIC KEYBOARD

TÓM TẮT

ABSTRACT

Chuyên soạn ca khúc hoặc chủ đề từ ca khúc sang cho đàn Electronic Keyboard diễn tấu thực sự là một sự sáng tạo vì tác phẩm đã được người chuyên soạn tái tạo lại ở môi trường khí nhạc với một diện mạo mới hoàn toàn nhưng vẫn mang nội dung và hình tượng âm nhạc của tác phẩm gốc, tác phẩm mới lúc này mang tính học thuật nhiều hơn tác phẩm “gốc”: tập trung khai thác những thế mạnh về tính năng, thiết kế âm thanh của cây đàn; khai thác kỹ thuật ngón bấm của người học; thể hiện tài năng của người biểu diễn. Khi chuyên soạn, có thể sử dụng toàn bộ giai điệu hay một phần giai điệu của ca khúc để chuyên soạn cho đàn Electronic Keyboard diễn tấu với phương thức, thủ pháp, phong cách, cấp độ khác nhau, đơn giản hay phức tạp, tùy thuộc vào ý đồ kỹ thuật và nghệ thuật xây dựng tác phẩm.

Từ khóa: Những vấn đề, Chuyên soạn ca khúc, Đàn Electronic Keyboard

Arrangement a song or theme from a song to an Electronic Keyboard for performance is really a creation because the work has been recreated by the composer in an instrumental environment with a completely new look but still has a new look. the content and musical image of the original work, the new work is now more academic than the "original" work: focusing on exploiting the strengths of the guitar's features and sound design; exploit the student's finger technique; show the talent of the performer. When composing, you can use the whole melody or a part of the song's melody to arrange for the Electronic Keyboard to perform with different methods, techniques, styles, levels, simple or complex, depending on the technical intentions and the art of building the work.

Keywords: Problems, Arrangement, Electronic Keyboard

Trong quá trình thực hiện bài viết, người viết đã nghiên cứu, phân tích các tài liệu, tác phẩm âm nhạc của một số tác giả trong nước và ngoài nước chuyên soạn cho piano, accordeon, electronic keyboard; các ban nhạc, dàn nhạc, các nghệ sĩ biểu diễn... qua đó tìm hiểu về một số vấn đề chung liên quan đến nghệ thuật chuyên soạn nói chung và chuyên soạn ca khúc cho đàn Electronic Keyboard nói riêng. Đó là các khái niệm, thuật ngữ dùng trong nghệ thuật chuyên soạn như: ca khúc; chuyên soạn; phương pháp, thủ pháp và khái quát đôi nét về lịch sử chuyên soạn; một số tiêu chí và nguyên tắc khi chuyên soạn.

1. Một số vấn đề chung về chuyên soạn

1.1. Ca khúc:

Danh từ “ca khúc” dùng để chỉ những tác phẩm âm nhạc được kết hợp từ giai điệu và lời ca, được thể hiện bằng giọng người. Đó là sản phẩm của một tập thể (ca khúc dân ca), hay do nhạc sĩ chuyên nghiệp sáng tác. Ca khúc do hai bộ phận hợp thành đó là âm nhạc và lời ca [7].

Phần âm nhạc là giai điệu gồm tổ hợp các cao độ, tiết tấu, các phương tiện diễn tả về cường độ, sắc thái được trình bày bằng giọng người. Phần lời ca là ca từ của ca khúc được trình bày bằng giọng người.

Nội dung của ca khúc thường phản ánh hiện thực, bối cảnh chính trị, lịch sử xã hội. Trong mỗi giai đoạn lịch sử, xã hội lại có những ca khúc gắn với xã hội đó và được chia làm những nhóm, mảng ca khúc khác nhau:

Ca khúc thường gắn với các hoạt động lao động sản xuất; hoạt động tín ngưỡng tâm linh; hát múa, trò chơi, hát ru...

Ca khúc có nội dung phản ánh hiện thực đời sống xã hội, chính trị: ca ngợi Đảng, Bác Hồ, ca ngợi tình yêu quê hương đất nước, nên ca khúc cũng được chia thành nhiều lĩnh vực với nhiều loại thể khác nhau: Hành khúc, Chính ca, Ngợi ca, Trường ca, Trữ tình...

Mặc dù được phân chia thành nhiều loại, gắn với

EDUCATION

hiều hoạt động khác nhau trong sinh hoạt, đời sống, chính trị xã hội. Ca khúc luôn đảm bảo sự kết hợp hài hòa của hai yếu tố giai điệu và lời ca, tạo nên một cấu trúc hoàn chỉnh trong tác phẩm âm nhạc.

1.2. Chuyển soạn

Chuyển soạn “arrangement” trong âm nhạc mang ý nghĩa sắp xếp (hòa thanh, hòa âm, bè, quãng...) của một tác phẩm âm nhạc thành một tác phẩm mới cho chính nhạc cụ đó, cho một nhóm nhạc hoặc một nhạc cụ mới diễn tấu.

Mỗi nhà soạn nhạc lại có cách chuyển soạn khác, thể hiện được nét cá tính riêng mình, một lần chuyển soạn lại là một lần sáng tạo “Chuyển soạn tác phẩm âm nhạc là một hình thức sáng tạo nghệ thuật phổ biến trong đời sống âm nhạc [1]”. Thực tế đúng như vậy, chúng ta thấy tác phẩm chuyển soạn luôn có sự thay đổi, được khoác lên mình một chiếc áo mới, dù cho có nhiều lần chuyển soạn trên cùng một tác phẩm gốc nhưng đã cho ra những tác phẩm chuyển soạn hoàn toàn mới. Đây chính là nét đặc trưng riêng của chuyển soạn, sự “mới” này phần nào cho chúng ta thấy có một mối tương quan giữa chuyển soạn với lĩnh vực sáng tác trong biểu diễn xử lý kỹ thuật tác phẩm và cảm thụ âm nhạc.

1.3. Phương pháp:

Thuật ngữ “phương pháp” có nguồn gốc từ tiếng Hy Lạp “methodos” có nghĩa là con đường, công cụ nhận thức. Phương pháp là những cách thức, được chủ thể sử dụng để thực hiện một mục đích nhất định.

Dưới góc độ khoa học, phương pháp là hệ thống những nguyên tắc được rút ra từ tri thức về các quy luật khách quan để điều chỉnh hoạt động nhận thức và hoạt động thực tiễn nhằm thực hiện một công việc, một mục đích nhất định.

Phương pháp trong chuyển soạn: là nghệ thuật sử dụng hệ thống những nguyên tắc, thủ pháp, phương tiện âm nhạc kết hợp với khả năng của người chuyển soạn để sáng tạo ra một tác phẩm mới từ tác phẩm “gốc” có trước.

1.4. Thủ pháp:

Sử dụng hệ thống những phương tiện phát triển âm nhạc: cao độ, tiết tấu, giai điệu, hợp âm, hòa thanh, phức điệu, bè, quãng, âm thêu, âm lướt...được sử dụng để chuyển soạn. Tuy nhiên, để có một tác phẩm chuyển soạn thành công cần có một yếu tố chính, quan trọng: sự thăng hoa và sáng tạo của người chuyển soạn.

2. Khái quát lịch sử chuyển soạn

Khoảng giữa thế kỷ 16, một hình thức biểu diễn âm nhạc mới đã xuất hiện, đó là giai điệu của những hợp

xướng và đơn ca được diễn tấu bằng đàn Lute (một loại nhạc cụ được ưa chuộng lúc bấy giờ). Người đầu tiên đặt nền móng cho sự ra đời của hình thức biểu diễn này là nhạc sĩ A. Willaert (1490 - 1562), ông đã sử dụng những bản hợp xướng của mình chuyển soạn sang cho đàn Lute diễn tấu, tạo nên một sự sáng tạo mới trong âm nhạc, đây được xem là những tác phẩm chuyển soạn đầu tiên từ ca khúc sang khí nhạc.

Về sau, trong các giai đoạn phát triển lịch sử âm nhạc ở thế kỷ 18 đến thế kỷ 20, chuyển soạn tác phẩm âm nhạc phát triển mạnh mẽ với nhiều hình thức và thủ pháp khác nhau được nhiều nhà soạn nhạc trên thế giới phát triển, sử dụng các chủ đề từ dân ca, ca khúc hoặc tác phẩm nổi tiếng của các nhạc sĩ khác để chuyển soạn sang cho nhạc cụ, dàn nhạc mà họ yêu thích.

Ở thế kỷ 18 có các tác giả điển hình như: J.S. Bach (1685 - 1750) chuyển soạn nhiều tác phẩm [1]: Bản Sonate số 1 cung rê thứ viết cho organ được tác giả chuyển soạn cho đàn lute, tập Partite số 3 chuyển soạn cho đàn harpe...; W. A. Mozart (1756 - 1791) đã chuyển soạn tác phẩm "Ah, vous dirai-je maman" dân ca Pháp, thành 12 biến khúc “12 Variations K.265/300e”.

Thế kỷ 19 là thời kỳ đỉnh cao của âm nhạc chuyển soạn có các nhạc sĩ tiêu biểu như: F. Liszt (1811 - 1886) các tác phẩm chuyển soạn ở nhiều thể loại [1]. VD: Trích chủ đề bản Campanella của Paganini viết cho Violon được Liszt chuyển soạn sang cho piano diễn tấu.

J. Brahms (1833 - 1897) với các bản vũ khúc chuyển soạn từ chủ đề dân ca sang cho piano: gồm 21 bản Hungarian Dances, các tác phẩm này được một số nhà soạn nhạc chuyển soạn cho dàn nhạc như: Albert Parlow (1824-1888) chuyển soạn các bản Hungarian Dance số 11, 12, 13, 14, 15 và 16. Andreas Hallen (1846-1925) chuyển soạn các bản Hungarian Dance số 01, 02, 05, 07; A. Dvorak (1841- 1904) chuyển soạn các bản Hungarian Dance số 17, 18, 19, 20 và

EDUCATION

và 21; F. Busoni (1866-1924) chuyển soạn các Choral, Invention và Sinfonia của J.S. Bach sang cho piano, M. Ravel (1875 - 1937)...

Trong lịch sử chuyển soạn, các nhà soạn nhạc thường có xu hướng chuyển soạn các tác phẩm là khí nhạc: từ một nhạc cụ này chuyển soạn sang một nhạc cụ khác điển tấu: Bản Sonata No.3 in D minor BWV964 của Bach được R. D. Tennent chuyển soạn phân Fugar sang cho Recorder [5].

VD: Trích chủ đề Andante bản Sonata No.1 in D minor BWV964 của Bach

Tác phẩm do Tennent chuyển soạn từ piano cho Recorder

Chuyển soạn lại cho chính nhạc cụ gốc (piano) điển tấu: có tác phẩm Alla Turca Jazz Fantasy, được nhà soạn nhạc kiêm nghệ sĩ piano Fazil Say, chuyển soạn phần: Rondo Alla turca của bản Piano Sonata in A major KV 331 của Wolfgang Amadeus Mozart[4]. Nhà chuyển soạn đã sáng tạo táo bạo từ tác phẩm cổ điển vốn đã rất nổi tiếng, thành tác phẩm đậm chất ngẫu hứng, mang phong cách nhạc Jazz. Sự phối hợp trộn lẫn của âm hưởng cổ điển với âm hưởng Jazz đã đưa tác phẩm lên một tầm cao mới, giúp cho người nghe được cảm nhận, được trải nghiệm sự kết hợp hài hòa giữa âm nhạc cổ điển và nhạc jazz.

VD: Trích chủ đề: Rondo Alla turca, Sonata in A major KV 331 của Wolfgang Amadeus Mozart.

Tác phẩm do Fazil Say chuyển soạn từ phần Rondo Alla turca của bản Piano Sonata in A major KV 331 của Wolfgang Amadeus Mozart.

Những tác phẩm chuyển soạn từ ca khúc cho khí nhạc tuy không nhiều song được các nhà soạn nhạc sử dụng để chuyển soạn cho khí nhạc điển tấu từ khoảng giữa thế kỷ 16. Những tác phẩm hợp xướng của nhạc sĩ A. Willaert (1490-1562) chuyển soạn cho đàn Lute [1]; W.A. Mozart chuyển soạn từ một ca khúc dân ca Pháp: Nói gì với mẹ đây thành 12 biến tấu cho Piano[6].

VD: Trích chủ đề và biến tấu số 1 trong 12 Variations on Ah, vous dirai-je mamn K.265 by Mozart:

Ở Việt Nam, lĩnh vực chuyển soạn cũng được nhiều nhạc sĩ khai thác chuyển soạn cho nhiều loại nhạc cụ khác nhau, trong đó có Electronic Keyboard, tác phẩm chuyển soạn rất phong phú và đa dạng: gồm các tác phẩm khí nhạc viết cho nhạc cụ khác; dàn nhạc; đặc biệt là ca khúc hoặc sử dụng chủ đề từ chủ đề ca khúc: Bắc kim thang, dân ca Nam Bộ; Tiếng hát của suối rừng, dân ca Giarai do Xuân Tứ chuyển soạn; Hà Nội mùa thu, sáng tác: Vũ Thanh; Đi cây, dân ca Thanh Hóa do Xuân Trung chuyển soạn; Trường làng tôi, sáng tác: Phạm Trọng Cầu do Bùi Nguyên Đức chuyển soạn... Đây là những tác phẩm chuyển soạn từ ca khúc, làn điệu dân ca cho đàn Electronic Keyboard, mỗi tác giả có một phong cách chuyển soạn khác nhau nhưng nhìn chung, các tác phẩm chuyển soạn đã phần nào khai thác tính năng của đàn Electronic Keyboard và kỹ thuật của người điển tấu ở các trình độ khác nhau, giúp cho người dạy và học có thêm nhiều lựa chọn tác phẩm để thực hành luyện tập. Các tác giả chuyển soạn theo hướng trình bày đầy đủ giai điệu của tác phẩm gốc, sau đó phát triển bằng cách viết thêm các phần: mở đầu, nối, giữa và kết... đặc biệt là biến tấu trên nền giai điệu.

3. Một số tiêu chí và nguyên tắc chung trong chuyển soạn

Trải qua các thời kỳ lịch sử, việc chuyển soạn ca khúc cho khí nhạc trở nên phổ biến, được nhiều nhà soạn

EDUCATION

nhạc trong nước và trên thế giới sử dụng một phần hoặc cả bài chuyển soạn sang khí nhạc, cho nhiều loại nhạc cụ khác nhau: Piano, Violin, Guitar, Accordeon và Electronic Keyboard...

Chuyển soạn ca khúc cho khí nhạc khác với chuyển soạn khí nhạc cho khí nhạc. Khi chuyển soạn tác phẩm gốc là khí nhạc sang cho một nhạc cụ khác người chuyển soạn chỉ cần sắp xếp (hòa âm, bè, quãng... cho phù hợp với tính năng nhạc cụ được chuyển soạn) trên nền tảng tác phẩm gốc. Nhưng chuyển soạn ca khúc thành tác khí nhạc thì người chuyển soạn phải bổ sung thêm rất nhiều yếu tố mới: hòa thanh, bè, mở đầu, câu nối, kết... để phát triển tác phẩm, bởi tính chất đặc thù của ca khúc là giai điệu đơn điệu. Đó vừa là khó khăn thách thức nhưng đồng thời cũng là cơ hội để người chuyển soạn tùy hứng thỏa sức phá cách, khai thác tối đa năng lực bản thân, năng lực người trình bày, biểu diễn và tính năng của nhạc cụ được chuyển soạn trong một tác phẩm khí nhạc.

Chuyển soạn ca khúc thành tác phẩm độc tấu: Đây là công việc nghe thì đơn giản, nhưng thực chất lại rất phức tạp. Để chuyển soạn một ca khúc thành tác phẩm độc tấu cho một nhạc cụ nào đó điển tấu, cần có những tiêu chí và nguyên tắc nhất định trong chuyển soạn:

* Tiêu chí:

- Giới hạn phạm vi ca khúc dùng để chuyển soạn: (một số bài, làn điệu dân ca các vùng miền, ca ngợi tình yêu hương, đất nước; ca khúc cách mạng; ca khúc thiếu nhi trong chương trình giáo dục âm nhạc phổ thông)

- Lựa chọn ca khúc cần dùng để chuyển soạn: Ưu tiên các ca khúc có nội dung lành mạnh, có tính giáo dục thẩm mỹ, có sức lan tỏa mạnh trong quần chúng nhân dân.

- Mục đích chuyển soạn: có mục đích rõ ràng, chuyển soạn dành cho giáo dục đào tạo; nghiên cứu; phổ cập âm nhạc...

- Hình thức chuyển soạn: giữ nguyên hình thức tác phẩm gốc; mở rộng phát triển sang các hình thức lớn hơn (rondo, suite, biến tấu, fantasia, concerto...) tác phẩm sẽ được nâng lên ở một tầm cao hơn, truyền tải được nhiều nội dung hơn, hiệu quả tác phẩm cũng thay đổi, đáp ứng những yêu cầu thẩm mỹ giáo dục cho người học, người biểu diễn, người nghe.

- Đối tượng sử dụng tác phẩm chuyển soạn: tùy thuộc vào trình độ của người học, người biểu diễn mà tác phẩm chuyển soạn sẽ hướng đến giải quyết những yêu cầu về kỹ thuật ngón bấm tương ứng với đối tượng (để phổ cập âm nhạc, tác phẩm chuyển soạn ở mức độ đơn giản, nhằm giúp người chơi dễ dàng tiếp

cận và thực hành trên đàn; rèn luyện kỹ thuật người học, tác phẩm chuyển soạn sẽ mang tính học thuật nhiều hơn, tập trung vào xử lý kỹ thuật ngón bấm, vận hành xử lý khai thác các tình năng trên cây đàn nhằm mang lại hiệu quả nhất cho tác phẩm, đồng thời đạt được mục đích giáo dục đào tạo;)

* Nguyên tắc chuyển soạn

Từ nhiều thế kỷ trước, nghệ thuật chuyển soạn đã được định hình và trở nên phổ biến, đúc kết nên những thủ pháp và những nguyên tắc cơ bản riêng. Rất nhiều nhà soạn nhạc đã sử dụng chuyển soạn như một việc làm thường xuyên trong cuộc đời sự nghiệp sáng tác âm nhạc của mình. Mỗi một tác giả chuyển soạn lại có những phương thức chuyển soạn khác và tạo cho mình một phong cách riêng nhờ vào sự tích lũy kiến thức âm nhạc tổng hợp, kinh nghiệm, sáng tạo và thăng hoa, vận dụng hiệu quả những thủ pháp trong chuyển soạn. Mặc dù vậy, các nhà chuyển soạn vẫn tuân thủ những nguyên tắc nhất định trong quá trình thực hiện chuyển soạn:

- Tác phẩm chuyển soạn từ ca khúc sang môi trường khí nhạc, mang một sắc thái mới nhưng vẫn giữ được cái "hồn" của tác phẩm gốc.

- Phù hợp với trình độ, khả năng của người học; rèn luyện kỹ thuật cho người học, phổ biến kỹ thuật, khả năng của người diễn tấu;

- Phù hợp với tính năng, kỹ thuật diễn tấu của nhạc cụ; khai thác, phát huy tính năng nhạc cụ.

- Mang tính giáo dục, phổ cập âm nhạc

* Thủ pháp chuyển soạn:

Quá trình thực hiện chuyển soạn ca khúc cho đàn Electronic Keyboard, tùy thuộc vào nội dung, hình thức tác phẩm, mục đích sử dụng, kết hợp với ý tưởng của người chuyển soạn... việc vận dụng thủ pháp chuyển soạn sẽ được tiến hành theo nhiều cách khác nhau, có thể dùng một hoặc nhiều thủ pháp trong một tác phẩm chuyển soạn với các phương tiện phát triển tác phẩm: cấu trúc âm hình, tiết tấu, cường độ, hoà thanh, phức điệu, giai điệu...

Trong một tác phẩm chuyển soạn thành công, thường được tác giả sử dụng khéo léo kết hợp nhiều thủ pháp khác nhau, nhằm khai thác tối đa các cấu trúc, hình tượng, biểu hiện âm nhạc của tác phẩm gốc ở môi trường khí nhạc, mang một sắc thái mới và sự hoàn thiện cho tác phẩm.

Các thủ pháp tiêu biểu dùng trong chuyển soạn ca khúc cho đàn Electronic Keyboard:

- Thủ pháp chuyển đổi cấu trúc âm hình

- Kết cấu bè thay đổi âm hình tiết tấu, điều chỉnh trường độ

EDUCATION

- Thay đổi âm vực của giai điệu
- Thủ pháp xử lý âm thanh, âm sắc thay đổi âm sắc,
- Xử lý kỹ thuật ngón bấm;
- Thủ pháp phức điệu, theo lối phức điệu tự do, hòa âm thêm bè cho giai điệu
- Thủ pháp ly điệu, chuyển điệu, hoán đổi điệu thức...

Mối tương quan giữa sáng tác và chuyển soạn ca khúc thành tác phẩm độc tấu:

Sáng tác và chuyển soạn đều là công việc sáng tạo ra tác phẩm âm nhạc mới, tuy nhiên có sự khác nhau rõ rệt ở chỗ: sáng tác là sự sáng tạo tác phẩm âm nhạc hoàn toàn mới chưa có trước đó hoặc dựa trên một chủ đề nào đó.

Chuyển soạn là sáng tạo tác phẩm âm nhạc trên một tác phẩm gốc có trước. Khác nhau là vậy, song cả hai lĩnh vực đều có mối tương quan mật thiết với nhau: cùng tạo ra tác phẩm mới, cùng vận dụng, sử dụng những thủ pháp, những phương tiện âm nhạc làm công cụ để phát triển tác phẩm.

Kết luận

Chuyển soạn là một hoạt động sáng tạo nghệ thuật, tìm ra những phương tiện biểu hiện mới trong âm nhạc, góp phần vào hoàn thiện phương pháp giảng dạy và biểu diễn của nhạc khí nói chung và Keyboard nói riêng. Tìm hiểu khái quát về lịch sử chuyển soạn; các vấn đề chung về chuyển soạn và sự hình thành và khả năng biểu hiện, kỹ thuật diễn tấu của cây đàn Keyboard, chúng tôi thấy rõ: Cây đàn ra đời muộn nhưng tiềm năng nghệ thuật của cây đàn rất lớn, tạo được sự quan tâm ngày một nhiều hơn trong giới nhạc sĩ hay những người yêu nhạc. Tiềm năng nghệ thuật của cây đàn Keyboard phụ thuộc vào những tính năng biểu hiện, và kỹ thuật diễn tấu của cây đàn.

Chuyển soạn và biểu diễn tác phẩm âm nhạc được chuyển soạn từ ca khúc nhằm lưu giữ những tinh hoa, giá trị âm nhạc truyền thống ở môi trường âm thanh của đàn Keyboard. Thông qua việc nghiên cứu, phân tích những tác phẩm âm nhạc của các nhạc sĩ, nghệ sĩ bậc thầy đi trước để làm cơ sở cho quá trình thực hiện chuyển soạn cho một số tác phẩm tiêu biểu nhằm bổ sung cho giáo trình đào tạo của nhà trường, sử dụng làm tài liệu học tập cho học sinh, sinh viên.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Nguyễn Tài Hưng (2007), *Nghệ thuật chuyển soạn tác phẩm âm nhạc cho Accordéon*, **Luận án Tiến sĩ Nghệ thuật học**, Học viện Âm nhạc Quốc gia Việt Nam, Hà Nội.
2. Nguyễn Hữu Tuấn (1996), *Tuyển tập tác phẩm Việt Nam cho đàn piano tập 1*, Nxb Học viện Âm nhạc Quốc gia Việt Nam, Hà Nội.
3. F. Liszt (1811-1886), *Một số bản La Campanella của Paganini cho Violon - chuyển soạn cho Piano*.
4. Fazil Say, *chuyển soạn từ phần Rondo Alla turca của bản Piano Sonata in A major KV 331 của Wolfgang Amadeus Mozart*
5. R. D. Tennent, *chuyển soạn phần Fugar bản Sonata No.3 in D minor BWV964 của Bach sang cho Recorder*.
6. *12 Variations on Ah, vous dirai-je mamn K.265 by Mozart*:
<http://www.hoinhacsi.vn/ban-tron/khai-niem-cac-loai-ca-khuc>
7. <http://www.trinhnu.net/van/98972> Vai trò của người soạn ca khúc và ý nghĩa của ca từ